

... Σε ἔσπεφεν ἐν τῇ αὐγῇ σου
 φαιδρὰ καὶ θάλλουσα μυρσίνη.
 Ἴδέ! ἐπὶ τῆς κεφαλῆς σου
 ἄκανθα ἔγεινε κ' ἐκείνη!

Καὶ πίπτεις τέλος εἰς τὸ βάρος
 τῆς συμφορᾶς καὶ πῶν ἐτῶν,
 χωρὶς φαιδρότητα καὶ θάρρος,
 ψυχρὸν καὶ ἄπνουν σκελετόν.

Ἴδου ὁ βίος! ... πόσον, πόσον
 εἶναι γλυκὺ καὶ ποθητὸν
 νὰ πέρῃ τις ὑπὸ τὴν δρόσον
 τῶν ἀνθηρῶν αὐτοῦ ἐτῶν!

Πρὶν ἢ τὴν πτέρυγα τὴν θείαν
 μακρὰν τανύσῃ ἢ χαρά,
 πρὶν ἢ μαράνῃ τὴν καρδίαν
 ὁ χρόνος καὶ ἡ συμφορά.

Ἐντὸς νὰ κλίνῃ τοῦ λειμῶνος
 ἐγγὺς εἰς τὰνθον τάπαλᾶ,
 καὶ ἡ φωνὴ τῆς ἀηδόνης
 τὸν ὕπνον του νὰ βαυκαλᾷ.

Ὁκτώβριος 1893.

ΚΟΡΝΗΛΙΑ Α. ΠΡΕΒΕΖΙΩΤΟΥ.

ΔΡΑΜΑΤΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΙΣ.

Ἡ GISMONDA TOY SARDOU καὶ ἡ ΔΟΥΚΙΣΣΑ ΤΩΝ ΑΘΗΝΩΝ τοῦ
 Κ. Λ. Ραγκαβῆ.—ΘΕΑΤΡΟΝ ΜΝΗΜΑΤΑΚΙΩΝ.—Ἑλληνικὸς δρα-
 ματικὸς θίασος.—ΧΡΟΝΙΚΑ.

Τοιοῦτο τὸ νέον ἔργον τοῦ Σαρδοῦ καὶ ἡ ἐξοχος
 διδασκαλία αὐτοῦ. Πάντες οἱ κριτικοὶ ἔρρανον διὰ
 τῶν ὥραιωτέρων καὶ εὐδομοτέρων ἀνθέων τὴν Σάρ-
 γραν καὶ ἐπλεξαν τὸ ἐγκώμιον τοῦ τὸ σχῆμα τοῦ Ἀλ-
 μερίου ὑποδυομένου Guilty.

Ἀλλὰ τὸ ἔργον τοῦ Σαρδοῦ πρὸ τῆς διδασκαλίας
 ἐστὶ αὐτοῦ ἐγέννησε παρόμοιον ζήτημα πρὸς τὸ με-
 ταξὺ τοῦ Catule Mandès καὶ τοῦ Leoucavallo ὑφιστά-
 μενον τέως περὶ τῶν *Pagliacci*, ὅπερ οὐλῶ ἔληξεν,
 ἤχθη δὲ πρὸ τῶν δικαστηρίων. Περὶ τοῦ ζητήματος
 τούτου, ὅπερ ἤγειρε πρῶτον μὲν Ἕλληνας τις, εἴτα
 δὲ ἐπισημοποίησεν ὁ κ. Κλέων Ραγκαβῆς διὰ τῆς
 εἰς τὴν Ἐφημερίδα τῶν Συζητησέων ἐπι-
 στολῆς αὐτοῦ, ἐποισμάμεθα ἤδη λόγον ἐν ταῖς προ-
 τέραις ἡμῶν ἐπιθεωρήσεσιν.

Παραθέμεθα ἑκτενῆ ἀνάλυσιν τοῦ νέου ἔργου
 τοῦ Σαρδοῦ οὐ μόνον διότι τοῦτο εἶνε λίαν ἐνδια-
 φέρον, ἀλλὰ καὶ διότι πολλαὶ σκηναὶ καὶ πολλὰ ση-
 μεῖα τοῦ ἔργου συμπέπτουσι πρὸς σκηνὰς καὶ σημεῖα
 τῆς Δουκίσσης τῶν Ἀθηνῶν τοῦ κ. Κλέωνος
 Ραγκαβῆ, τὰς δὲ σκηνὰς ταύτας θὰ παραβάλλωμεν
 ἐν ἐπομένῃ ἡμῶν Ἐπιθεωρήσει.

Ἐν τέλει σημειούμεθα ὅτι ἡ δεποινὶς Roussail,
 ἄλλοτε ὑποκρίτρια τῆς Γαλλικῆς-Κωμῆδας, κατήγ-
 γειλε τὸν Σαρδὸν ὅτι ἐκλεψε σκηνὰς τινὰς δράματος
 αὐτῆς ἐπιγραφομένου *Judith*, τὸ δὲ ζήτημα ἀννέ-
 χθη τῷ ἑταίρειᾳ τῶν δραματικῶν συγγραφέων. Ὁ
 Σαρδὸς ὅμως ἠρνήθη ν' ἀπαντήσῃ. Τοιοῦτό τι συνέ-
 δη τῷ Σαρδοῦ καὶ πέρυσιν, κατὰ τὴν διδασκαλίαν τῆς
Mme Sans-Gêne, καταγγελλθέντι ὑπὸ τοῦ κ. Lemon-
 nier, συγγραφέως τῆς *Madame la Maréchale*, ὅτι ἔλαβε
 πολλὰ ἐκ τοῦ ἔργου αὐτοῦ.

Ἀλλὰ τὸ μέγιστον τῶν ζητημάτων, εἶνε τὸ ἀνω-
 τέρω μνημονευθὲν μεταξὺ τοῦ Σαρδοῦ καὶ τοῦ ὁμο-
 γενοῦς δραματικοῦ Κλ. Ραγκαβῆ. Ἐπιφυλασσόμεθα
 δὲ ἑκτενῶς περὶ αὐτοῦ ἀκολουθῶς νὰ ὁμιλήσωμεν, ἐ-
 πιβάλλον ἡμῖν θεωροῦντες νὰ ποιήσωμεν λόγον περὶ
 τοῦ ἄρτι εἰς τὴν ἡμετέραν πόλιν ἀφικομένου ἑλλη-
 νικοῦ δραματικοῦ θιάσου, τοῦ ἀπὸ τῆς σκηνῆς τοῦ
 θεάτρου Μνηματακίων ἤδη διδάσκοντος.

Ὁ ἐν τῷ θεάτρῳ Μνηματακίων ἀπὸ τῆς Κυριακῆς
 7 ἱσταμένου διδάσκων ἑλληνικὸς δραματικὸς θίασος
 καταλέγει ἐν τοῖς μέλεσιν αὐτοῦ τὴν ἐνθουσιωδῶς
 ἀνευφημηθεῖσαν πρὸ διетίας μὲν καὶ πρότερον ἐν τῇ
 βασιλίδι τῇδε τῶν πόλεων, ἐξ ἧς καὶ ὀρμᾶται, ἄρτι
 δὲ ἐν Ἀθήναις, ὅπου θαυμασίως κατὰ τὴν κοινὴν
 πάντων ὁμολογίαν διέπλεσε τὴν Φαῦστα ν τοῦ κ.
 Βερναρδάκη, περὶ ἧς ἐν καιρῷ ἐποισάμεθα λόγον,
 ἐπισπασαμένη τὰ θερμὰ συγχαρητήρια καὶ εὐχαρι-
 στήρεά τοῦ ποιητοῦ τῆς Μερόπης, καὶ ἐν Ἀλε-
 ξανδρείᾳ, δεσποινίδα Βερόνν.

Ὁ θίασος οὗτος πρῶτον κατὰ τὴν περίοδον ταύ-
 την παράστασιν ἔδωκε τὴν *Adrienne Lecouvreur* τοῦ
 Scribe, τὴν συνταχθεῖσαν χάριν τῆς μεγάλης Ραχῆλ,
 ἥτις τὸ μὲν πρῶτον ἠρνήσατο νὰ διδάξῃ αὐτήν, εἴ-
 τα δὲ, πεισθεῖσα ταῖς συμβουλαῖς φίλων, ἔγραψε τῷ
 Scribe τὸ ἐξῆς ἐπιστόλιον:

«Je vous demande à deux jenoux notre rôle d'*Adrienne Lecouvreur*».

RACHEL.

Περὶ τοῦ ἔργου τούτου ἐν ἐκτάσει ἐγράψαμεν ἐν
 τοῖς τέσσαρσι πρῶτοις τεύχεσι τῆς «Νεολόγου Ἐβδο-
 μαδιαίας Ἐπιθεωρήσεως», ἐπανήλθομεν δὲ ὅτε ἐδί-
 δαξεν αὐτὸ ἐνταῦθα τὸ πρῶτον ἡ δεποινὶς Αἰκ. Βε-
 ρόνν ἐν τῷ θεάτρῳ Βερόν, καὶ αὐτῆς ἐπιστάμεθα
 λόγον ὅτε ἀκολουθῶς ἡ μεγάλη τραγωδίστρια ἐ-
 πέδειξε τὴν τελείωσιν τῆς ἐξοχῆς τέχνης αὐτῆς ἀπὸ
 τῆς σκηνῆς τοῦ αὐτοῦ θεάτρου κατὰ τὴν τελευταίαν
 ἐν Κωνσταντινουπόλει παρουσίαν αὐτῆς. Τὸ ἔργον
 τοῦτο, ὅπερ χαρακτηρίζεται γαλλιστὶ ὡς *drame-co-*

médie συνστάθην τῇ 1849, ἐδιδάχθη δὲ ὑπὸ τῆς Πα-
ρχῆλ θαυμασίως κατὰ τὴν περιγραφὴν τοῦ τότε κρι-
τικοῦ τῆς «Ἐφημερίδος τῶν συζητήσεων» Jules Ja-
nin, τὴν φερομένην ἐν τῷ ὠραίῳ τόμῳ αὐτοῦ *Ra-
chel et la tragédie*. Τὸ ἔργον τοῦτο, λησμονηθὲν ἐπὶ
τινα χρόνοι, ἀνεγράφη αὖθις ἐν τῷ δραματολογίῳ
τῆς Γαλλικῆς Κωμῳδίας τῇ 1888, ὅτε ὑπιδύσατο τὸ
πρωταγωνιστοῦν πρόσωπον τῆς μεγάλης καλλιτέχνης
δοῦ τοῦ παρελλόντος αἰῶνος ἡ χαριεστάτη δεσποινὶς
Bartel, ἥτις πρὸ διετίας μὲν ἐδίδαξε τὴν *Adrienne Le-
couvreur* καὶ ἐν τῷ θεάτρῳ τῆς ἐκθέσεως τῆς Βιέννης,
ὅτε αὐτόσε μετέβη ἡ Γαλλικὴ Κωμῳδία, εἶτα δὲ ἐν
Λονδίῳ καὶ αὖθις ἀκολούθως ἐν τῇ Γαλλικῇ Κωμῳ-
δίᾳ. Ἡ *Adrienne Lecouvreur* ὡς πρωταγωνιστοῦν πρό-
σωπον ἔχει, ὡς καὶ ἐκ τοῦ ὀνόματος τοῦ δράματος
δηλοῦται, τὸν διάσημον φίλιν τοῦ Βολταίρου καὶ ὑ-
ποκρίτριαν τοῦ Γαλλικοῦ-Θεάτρου, ἡ ὑπόθεσις δ' αὐ-
τῆς ἀνάγεται εἰς τοὺς ἔρωτας τῆς Ἀδριανῆς μετὰ
τοῦ εὐγενοῦς τὴν ψυχὴν καὶ γενναίου κόμητος τῆς
Σαζωνίας καὶ τὴν ἀντιζηλίαν τῆς κομισσῆς de
Bouillon πρὸ τὴν Ἀδριανὴν ἐπὶ τῷ κόμητι τῆς
Σαζωνίας.

Ἡ ἐκτέλεσις ἐν τῷ θεάτρῳ Μνηματακίων τῆς Ἀ-
δριανῆς Δεκουβρὲρ νῦν ὑπῆρξε ἐξοχος ὑπὸ τῆς δε-
σποινίδος Αἰκατερίνης Βερώνη, ἥτις καὶ ἐν Ἀθήναις
μέγαν ἥρατο θρίαμβον κατὰ τὴν κρίσιν πάντων κοί
ιδίᾳ τοῦ κ. Ξενοπούλου ἐν τῷ Ἀστει, ὅτε ἐδίδαξε
τὸ ἔργον τοῦτο. Ἀπὸ τῆς δευτέρας πράξεως μέχρι
τῆς πέμπτης ἡ ἑλληνὶς καλλιτέχνης ἀπὸ ἐπιτυχίας
μεταπίπτει εἰς ἐπιτυχίαν. Ἀπὸ τῶν ὥραιων καὶ πα-
θητικῶν στίχων τοῦ La Fontaine τῶν Deux Pigeons
μέχρι τῶν φοβερῶν στροφῶν τῆς Φαίδρας

... Je ne suis point de ces femmes hardies
Qui, goûtant dans le crime une tranquille paix,
Ont su se faire un front qui ne rougit jamais,

οὓς κατὰ ἑλληνικὴν μετάφρασιν, τηροῦσαν τὸ περι-
φημον *Jamais* ἐξελληνιζόμενον εἰς ποτέ, ὅπερ χά-
νεται ἐν τῇ μετάφρασει τοῦ Ἰακ. Ραγκαβῆ ἔχει δὲ
μεγίστην σημασίαν, διὰ καθαρᾶς καὶ εὐήχου φωνῆς
καὶ μετὰ πολλῆς δυνάμεως, μέχρι τῆς στιγμῆς
εἰθ' ἢν ὑφίσταται τὰς ἐκστάσεις τῆς δι' ὁσφρηδῶς
δηλητηριώσεως καὶ τοῦ θανάτου, ἡ δεσποινὶς Βερώνη
ἦν ἐξοχος καλλιτέχνης, θαυμασία. Ἐδικαίως δὲ
πληρέστατα ἐκείνους, οἵτινες ἀνέκαθεν ἀνεγνώρισαν
τὴν τέχνην αὐτῆς καὶ ἀνωμολόγησαν αὐτήν, οἵτινες
δύνανται νῦν νὰ εἰπῶσιν ὅτι ὁ πρῦτανος τῶν κρι-
τικῶν Sarcey εἶπε πρὸ τινῶν ἐτῶν ἐν ὁμοίᾳ περιπτώ-
σει: «Πόσον χαίρομεν, ὅταν ἔχωμεν δίκαιον, ἔστω καὶ
ἐναντίον ὅλου τοῦ κόσμου ἢ σχεδὸν ὅλου, διότι ἔχο-
μεν δίκαιον».

Τῇ Τρίτῃ 8 ἰσταμένου ἐδιδάχθη κωμῳδίᾳ τις μετ'
ᾠμάτων ἀτάκτως παρεντιθεμένων ἐπιγραφομένη
Ἐπὶ τοῦ καταστροφώματος. Περὶ τοῦ ἔργου
τούτου ἀντὶ παντός ἄλλου προτιμῶμεν τὴν σιγὴν.
Παρατηροῦμεν μόνον ὅτι τὸ θέατρον οὐδενὶ ἐπιτρέ-
πεται νὰ ρυπαίῃ ἐπὶ τέλους.

Μετὰ ταῦτα ἐδιδάχθη ἡ Καμελιόφορος (*Dame
aux Caméliés*) τοῦ Ἀλεξάνδρου Δουμᾶ υἱοῦ. Περὶ
τοῦ δράματος τούτου, δι' οὗ κατήρξατο τοῦ ἐνδό-
ξου αὐτοῦ δραματικοῦ σταδίου ὁ τῆς *Étrangère* καὶ

τῆς *Denise* συγγραφεύς, ἐγράψαμεν ἄλλοτε ἐν ἐκτάσει
καὶ ὅτε αὐτὸ ἐνταῦθα ἐδίδαξεν ἡ Σάρρα, μνησθέντες
τότε καὶ τοῦ ἐγεσθέντος ζητήματος τοῦ πύλου τοῦ Du-
val ὅτε ἐδιδάχθη τὸ ἔργον ἐν τῷ Porte Saint-Martin.
Τὸ ζήτημα τοῦτο συνίστατο εἰς τὸ ἐξῆς. Ὁ ὑποκρινό-
μενος τότε τὸ πρόσωπον τοῦ πατρὸς Duval Lafontaine,
εἰσερχόμενος κατὰ τὴν τρίτην πρᾶξιν εἰς τὴν οἰκίαν
τῆς Μαργαρίτας Gautier κρατεῖ τὸν πύλον αὐτοῦ ἐν
ταῖς χερσὶν αὐτοῦ, εἰπούσης δὲ τῆς Μαργαρίτας ὅτι
αὕτη ἦτο ἐκείνη ἣν ἐζητεῖ, ἦτοι ἡ Μαργαρίτα
Gautier, ὁ Lafontaine ἐπιτίθεται τὸν πύλον ἐπὶ τῆς κε-
φαλῆς, ἀφαρῆ δ' αὐτὸν μετὰ πέντε λεπτά, πει-
σθεὶς περὶ τῆς ἀφιλοκερδεΐας αὐτῆς. Τοῦτο ἐπραξεν
ὅπως ἀποδείξῃ περιφρόνησιν πρὸς τὴν, ὡς ἐνόμιζε,
καταστρέψασαν τὸν υἱὸν αὐτοῦ. Τὸ ἀκροατήριον δὲ τοῦ
θεάτρου, ἰδὼν τὸν Lafontaine φέροντα τὸν πύλον, δὲν
ἐνέκρινε τοῦτο καὶ ὑπὸ φρικιάσεως κατελήθη, ὅτε
δὲ οὗτος ἀφῆρσεν αὐτὸν ἐψιθύρισε: «Ἐπὶ τέλους».
Τὴν ἀποδοκιμασίαν ταύτην ἔρμηνεύουν ὁ Sarcey ἐπέ-
πληξε τὸν ὑποκριτὴν καὶ ἐκραξε πρὸς αὐτὸν κάτω
τὸ καπέλλο (*Chapeau bas*), ὑποστηρίζων ὅτι δὲν ἐπι-
τρέπεται πρὸ γυναικὸς πρὸς ἡν τὸ πρῶτον παρου-
σιάζεται τις ἐν τῷ οἴκῳ αὐτῆς νὰ φέρῃ τὸν πύλον.
Ὁ Δουμᾶς ὅμως αὐτὸς ἀνέλαβε τὴν ὑπεράσπισιν τοῦ
ὑποκριτοῦ, ἀποδείχθεις ἐν τούτῳ ὁ δραματικὸς ὢν ὁ
κοινωνικὸς νόμος ἐν τῷ προσώπῳ τοῦ πατρὸς Duval.

Τὸ ζήτημα τοῦ ἐθίξαμεν οὐχὶ ὅπως ἀναφέρωμεν
αὐτὸ εἰς τὴν παράστασιν τῆς παρελθούσης πέμπτης
οὔτε ὅπως εἰπώμεν ὅτι ὁ ὑποδυσάμενος τὸ σχῆμα
τοῦ Duval ἠκολούθησε τῇ γνώμῃ τῆς κριτικῆς ἢ τῇ
τοῦ Δουμᾶ, καίτοι ἡμεῖς θὰ προετιμῶμεν τὴν τοῦ
δραματικοῦ μάλιστα τοῖς ἡμετέροις ἥθεσι προσή-
κουσαν, ἥθεσι καταδικάζουσιν αὐστηρότερον τῶν
γαλλικῶν τὴν Gautier, οἷα τὸ πρῶτον παρίστατο
τῷ Duval, ἀλλ' ἀπλῶς χάριν τοῦ περιέργου αὐτοῦ.

Ἡ ἔρμηνεΐα τῆς Καμελιόφορου ἐγένετο ἐπι-
τυχής. Ἡ δὲ δεσποινὶς Βερώνη ὑπεδύσατο τὸ σχῆμα
τῆς Μαργαρίτας μετὰ τῆς αὐτῆς ἐπιτυχίας μεθ' ἧς
καὶ τὸ τῆς Ἀδριανῆς. Τὸ δὲ ἀκροατήριον κατεχη-
ροκρότησεν αὐτήν. Σημειωτέον πρὸς τούτοις ὅτι αὕτη
φέρει πάντοτε φιλοκάλους καὶ νεᾶς ἀμφιέσεις. Ἐν τῷ
θιάτρῳ τούτῳ ὑπάρχουσιν ὑποκριταὶ διακεκριμένοι ὡς
οἱ κ. κ. Σφήκας, Ἐμμ. Λοράνδος, Κουρῆς, ἀναμένεται
δὲ καὶ ὁ κ. Πετρίδης.

ΧΡΟΝΙΚΑ. — Ἐξ Ἀμερικῆς ὑπάρχουσι νοστιμώτατα θεατρικά:
Ὁστῶ ἔν τινι θεάτρῳ ἐν Ἀγίῳ Φραγκίσκῳ δοθέντων τῶν *Faust*
καὶ *Barbier de Seville*, τὰ μὲν κυριώτατα πρόσωπα ἔβαλον
κατὰ τὸ ἥμισυ ἀγγλιστί, κατὰ τὸ ἥμισυ ἰταλιστί, τὰ δὲ δευτε-
ρεύοντα πρόσωπα ἔβαλον γερμανιστί καὶ οἱ χοροὶ ἰσπανιστί. Ἀ-
ληθῆς Βαβυλωνία.

Ἀγγλὸς δὲ τις ἐν συναυλίᾳ ἔβαλε μόνη σχεδὸν ὅλην τὴν τε-
τάρτην πρᾶξιν τοῦ *Treugore* τὸν ἦχον τῆς *Léonora*, τὸ *Mi-
serere*, τὸ ἄσμα τοῦ ὑψιφώνου, τὸ τοῦ βαρυτόνου καὶ τοῦ χα-
ροῦ. Ὅλα αὐτὰ μόνη.

ΟΔ. ΑΝΔΡΕΑΔΗΣ